

Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
24/1328		20240512	Martin Eggen	25.10.2024

Høring av viltressursloven 2024

Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet har sendt et forslag til ny lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv. ut til høring. BirdLife Norge har deltatt på tidligere innspillmøte, og har også sendt flere henvendelser til departementene med innspill til lovarbeidet. Vi viser også til disse.

Kommentarer til høringen

BirdLife Norge mener det er svært uheldig at Landbruks- og matdepartementet med Landbruksdirektoratet skal ha hovedansvaret for loven og viltforvaltningen. Vi mener videre at prosessen med nytt lovforslag har vært svak. Naturavtalen og Stortingets behandling av regjeringens handlingsplan for naturmangfold må sette rammene for ny viltlov. Vi mener det burde ha vært opprettet et lovutvalg forut for forslaget. Et slikt lovutvalget kan ha medlemmer med økologisk kompetanse og ha mandat til å vurdere hva som skal til for å høste kunnskapsbasert og bærekraftig av naturen samtidig som vi bygger opp tapte fugle- og dyrebestander. Jaktutøvelsen, som bare noen få prosent av Norges befolkning driver med, må også sees opp mot hensynet til andre brukere av naturen.

Generelt om forslaget til ny lov

BirdLife Norge har hatt store forventninger til forslaget til ny lov. En oppdatering av viltloven har vært nødvendig. Kommunikasjonen fra departementene, gjentatt i høringspapirene («Departementenes forslag er ment å legge til rette for en mer moderne og fremtidsrettet lov» etc.), forplikter. Lovnadene blir i liten grad innfridd. BirdLife Norge mener lovforslaget på viktige punkter bommer på målet om en kunnskapsbasert, helhetlig ressursutnyttelse i tråd med allmenne samfunnsinteresser.

- Forholdet til naturmangfoldloven og internasjonale avtaler
Både høringsdokumentet og konkrete forslag til paragrafer tydeliggjør koblingen mellom naturmangfoldloven og forslag til ny lov om jakt, fangst og felling. Dette gir en god og helhetlig tilnærming til jakt, fangst og felling, og hvilke forutsetninger slik aktiviteter må hvile på. Koblingen er spesielt viktig siden naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov. Høringsdokumentet synliggjør også internasjonale forpliktelser, eksempelvis Bernkonvensjonen, på en tilfredsstillende måte. Dessverre er det flere eksempler på at forslaget til lov ikke tar innover seg behovet for vern av ville dyr. Her er det naturlig å trekke frem muligheten til å skyte rødlistede arter, inkl. truede rovdyr og opprettholdelse av skuddpremieordningen.

Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen) nevnes ikke. Avtaleteksten er likevel tydelig på flere momenter som har overlappende tematikk med lovforslaget. Avtalens mål 5 handler om bærekraftig høsting og bruk av ville arter. Målet skal sikre at bruk, høsting og handel med ville arter er bærekraftig, trygg og lovlig for å motvirke overhøsting, minimere konsekvenser for andre arter og annen natur, og redusere sykdomsspredning. Vi savner en redegjørelse for hvordan departementene har forholdt seg til avtalens innhold.

- Erfaringsbasert kunnskap vs. konkret kunnskap

Etter vår mening diskuteres ikke forholdet mellom det som gjerne omtales som erfaringsbasert kunnskap og vitenskapelig kunnskap på hensiktsmessig måte. Vi opplever at departementene går glipp av sentrale poeng i forholdet mellom erfaringsbasert kunnskap og kunnskap dokumentert og stadfestet ved undersøkelser og forskning. Dette gjenspeiles dessverre i det konkrete lovforslaget. BirdLife Norge vil gjerne påpeke at erfaringsbasert kunnskap er akkumulert kunnskap, det vi gjerne kaller tradisjon, altså praktisk kunnskap om hva som er riktig og «lurt» å gjøre. Brukermedvirkning står sentralt i erfaringsbasert kunnskap, slik at de som bærer følgene av beslutninger kan være med på å gjøre dem bedre. Men, skal erfaringsbasert kunnskap ha verdi, er det avhengig av at man kan dokumentere og tallfeste kunnskapen og gjøre den sammenlignbar med andre former for kunnskap. Erfaringsbasert og konkret kunnskap er ikke to størrelser som lever på siden av hverandre, men må virke sammen. Virkeligheten er fakta og dokumentasjonsgrunnlag som kan konkretiseres. Dette må en forslaget til ny lov ta inn over seg. At vårjakt på ender foreslås videreført er svært skuffende, og svekker lovens legitimitet.

§ 8 i naturmangfoldloven kan vanskelig oppfattes som en vektning av erfaringsbasert mot vitenskapelig kunnskap i forhold til hverandre ut over å konstatere at både erfaringsbasert og vitenskapelig kunnskap skal benyttes. Uansett må også den erfaringsbaserte kunnskapen, nødvendig som den er i denne sammenheng, være faktabasert og dokumenterbar.

Mer om dette i vår kommentar til forslag til paragraf § 10 om Lodden (vårjakt på ender) av hensyn til samisk tradisjon og sedvane.

- BirdLife Norge er overrasket over at departementene ikke vraker muligheten til å opprette skuddpremier på naturlig tilhørende arter i norsk fauna, og dermed ikke stadfester at stedegen fauna ikke gjør skader på økosystem. Skuddpremier et utdatert og unødvendig verktøy, og forslaget til regime rundt ordningen er også helt uakseptabelt. Departementenes forslag avsløres en påtagelig antroposentrisk tankegang som vil bidra til å opprettholde tankegangen om at naturen kan deles inn i skade- og nyttedyr. Dersom forslaget opprettholdes eller bare modifiseres, vil dette svekke lovens legitimitet og holde et høyt konfliktnivået mellom et moderne, kunnskapsbasert natursyn og kommuners vedtak og utøvere i lang tid fremover.

Dette diskuteres nærmere lengre ned i høringssvaret under forslag til § 48 om skuddpremier.

- BirdLife Norge har gjentatte ganger uttrykt misnøye med at Landbruks- og matdepartementet overtok i 2018 ansvaret for forvaltning av høstbare viltressurser (unntatt gaupe) fra Klima- og

miljødepartementet, jf. kgl.res. av 27. april 2018.» (sitat fra høringsnotat). Vi skal ikke bruke stor plass i denne høringen på å gjenta vår kjerneargumentasjon for hvorfor vi mener dette er et dårlig forvaltningsgrep, i respekt for hva det høringen etterspør. Vi konstaterer bare nok en gang at dette harmonerer svært dårlig med ønske om en helhetlig naturforvaltning, der utøvelse av jakt og fangst må sees i sammenheng med den øvrige grep for å bl.a. nå målene i naturavtalen og nasjonale miljømål. BirdLife Norge er sterkt bekymret for at miljøforvaltningen mister ansvar og oppgaver i forvaltning av naturen. Dette gjør en økosystembasert forvaltning vanskelig.

- Det forkortede navnet på loven, altså viltressursloven, er ikke gunstig. Samfunnet er ofte preges av bedriftstekning, og ressurser er noe som skal maksimeres til nytte for enkeltpersoner eller særinteresser. Navnet kan lede tankene inn mot en slik virkelighetsoppfatning, der utvalgte ressurser i naturen skal maksimeres til høsting. Styrking av ressursgrunnlag gjennom naturverntiltak og restaurering av natur vil styrke allmenne interesser, mens manipulering av bestander ved utsetting av oppdrettet vilt til jaktformål, regulering av utvalgte bestander (f.eks. predatorer) bør ikke få legitimitet gjennom lovens navn. Imidlertid ser vi at den tidligere betegnelsen viltlov ikke er selvforklarende eller dekkende nå som mange beskyttende paragrafer er flyttet til naturmangfoldloven, og at forslag til innhold i ny lov er mer spesifikt enn et slikt navn skulle tilsi. *Jaktloven* mer dekkende for forslaget som er levert.
- Amerikansk mink bør regnes som et skadedyr, og terskelen for den enkelte person til å passe egne minkfeller er i dag altfor høy. Det kreves i dag både avlagt jegerprøve, samt jegeravgift for en godkjent felle som kun kan fange mink, mens det er ingen krav til å sette opp rottefeller, som kan fange mange andre dyr enn rotter. Dette medfører at det er altfor få minkfeller ut ei naturen i dag, og vi foreslår at det gis en mulighet for lokale forskrifter der det kan gis unntak for jegerprøve og jegeravgift for å passe minkfeller. Om dette er problematisk i forhold til effektivitet og dyrevelferd kan det settes som krav om at man må ha kontakt med en mentor som er sertifisert jeger.
- Det bør ikke være adgang til å ta livet av krypdyr selv om disse er på feil sted til feil tid. Det bør være et krav om at de omplasseres i stedet.

Gjennomgang av lovforslag (utvalgte paragrafer og ledd i paragrafer)

§ 1 Formål

Loven har til formål å sikre en bærekraftig forvaltning av viltet, slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares og at dyrevelferden ivaretas. Viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven. Innenfor denne ramme kan viltressursene høstes gjennom utøvelse av jakt og fangst, og reguleres gjennom felling og annen håndtering av vilt.

BirdLife Norge støtter at sammenhengen mellom jakt og fangst og naturmangfoldloven, samt dyrevelferdsloven, tydeliggjøres i forslaget.

Begrepet «forvaltning» foreslår vi erstattes med «vern og bruk». Forvaltning er et mer aktivt begrep, i Norge ofte forbundet med manipulering av bestander og naturareal. Begrepet "vern og bruk" refererer

til balansen mellom bevaring av natur og miljø og menneskelig utnyttelse av naturressurser. Det handler om å finne en tilnærming som både beskytter økosystemer og arter, samtidig som det tillater bærekraftig bruk av ressurser.

Begrepet «viltproduksjonen» blir av departementene foreslått erstattes med begrepet «viltressursene». Departementene fremhever at dagens viltlov er innrettet som en ressurslov, og at dette skal videreføres. BirdLife Norge er enig i at viltproduksjon ikke er et godt begrep, men merker oss også at andre ressurslover knyttet til blant annet skogbruk og fiskeri har et overordnet mål om å maksimere utbyttet vi mennesker kan høste og utnytte. BirdLife Norge mener begrepet «viltressurser» er lite egnet, men at begrepet «viltet» er et konsist og godt begrep i denne sammenhengen.

Det er mange paradokser med formålsparagrafen. Hvordan naturens produktivitet og artsrikdom skal bevares når loven ikke slår fast at jakt på arter i tilbakegang ikke er tillatt, eller at føre-var-prinsippet skal vektlegges ved kunnskapsmangel, er vanskelig å forstå. Hijakt, jakt som fører til omfattende skadeskyting (særlig fugler i flukt), jakt i yngle- og hekketiden fangst av levende dyr (feller) og annet er også problematisk med tanke på dyrevelferd, uten at dette synes å ha hatt avgjørende betydning for utforming av paragrafene.

Forslag til ny formålsparagraf:

§ 1 Formål

Loven har til formål å sikre bærekraftig vern og bruk av viltet, slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares og at dyrevelferden ivaretas. Viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven. Innenfor denne ramme kan viltet høstes gjennom utøvelse av jakt og fangst, og reguleres gjennom felling og annen håndtering.

§ 3 Definisjoner

I loven forstås med:

d. Skadefelling: felling av ett eller flere bestemte individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, b, c eller g, og fjerde ledd

Denne definisjonen er god på grunn av at den klargjør at skadefelling er rettet mot enkeltindivid(er).

e. Vilt: naturlig viltlevende landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr også krysninger med andre arter.

BirdLife Norge støtter definisjonen på skadefelling, som konstaterer at skadefelling skal være individrettet.

I høringsnotatet kan vi lese at ordet «naturlig» er tatt inn i ordlyden til definisjon av vilt i naturmangfoldloven. Dette for å utelukke domestiserte arter som har rømt eller som er ute og beiter, og også inkluderer individer fra fangenskap som har viltlevende bestander i Norge. Departementene foreslår at den samme forståelsen av begrepet «naturlig viltlevende» legges til grunn i forslaget til definisjon av vilt i lovutkastet § 3 bokstav e.

En slik samordning synes fornuftig, men siden det ikke står noe om det i høringsnotatet, ei heller er helt selvforklarende ut ifra den foreslåtte definisjonen på vilt, blir vi usikker på om fremmede arter

(som amerikansk mink) er inkludert i definisjonen. BirdLife Norge mener begrepet "naturlig" bør erstattes med "naturlig tilhørende arter og individer av..." for å presisere forskjellen på fremmedarter og naturlig tilhørende arter i faunaen. Dersom fremmedarter som mink og andre forvillede, frittlevende bestander er ment å inkluderes i definisjonen av vilt, bør dette komme tydeligere frem. Dette er vilt som trenger aktiv bekjempelse, og derfor bør være omfattet av lovverk knyttet til jakt og fangst.

BirdLife Norge savner en definisjon på «skade». Dette er et begrep som både blir brukt i lovverket rundt skuddpremier og skadefelling. Slik det er brukt, kan man ledes til å tro at naturlig tilhørende arter i naturen gjør skade på annet naturmangfold og økosystemene de inngår i, bare ved å være til. Slik er det selvfølgelig ikke.

§ 4 Statlige viltmyndigheter

Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren er viltmyndigheter på statlig nivå, og skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Kongen kan gi forskrift om opprettelse av villreinnemnder, regionale rovviltnemnder og andre særlige samarbeidsorganer og deres virksomhet.

BirdLife Norge mener det ikke er hensiktsmessig å nevne ulike typer nemnder i loven. Formuleringen av andre ledd i paragrafen er også tung og vanskelig å forstå. Det bør dessuten komme tydelig frem at nemder jobber innenfor rammer av nasjonalt bestemt politikk.

Forslag til ny formulering:

§ 4 Statlige viltmyndigheter

Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren er viltmyndigheter på statlig nivå, og skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Kongen kan gi forskrift om opprettelse av ulike typer nemnder og andre samarbeidsorganer som skal jobbe for å realisere nasjonal politikk på regionalt og lokalt plan.

§ 5 Fylkeskommunens og kommunens oppgaver etter loven, klagerett og omgjøring

Fylkeskommunens og kommunens oppgaver følger av denne loven eller forskrift i medhold av loven. Fylkeskommunen og kommunen skal arbeide for å fremme formålet med loven, og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning. Statsforvalteren er klageinstans for vedtak truffet av kommunen etter loven eller forskrift i medhold av loven.

Når vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 er oppfylt, kan kommunenes vedtak etter §§ 38 og 48 også omgjøres av Kongen. Kongen kan gi forskrift om at oppgaver etter loven her skal legges til fylkeskommunen eller kommunen.

BirdLife Norge støtter at Statsforvalteren er klageinstans på vedtak truffet av kommunen.

§ 7 Viltfond, fastsetting av jegeravgift og fellingsavgift

Kongen forvalter et statlig viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen. Kongen kan fastsette satser og regler for jegeravgift. Kongen kan fastsette rammer for fellingsavgifter og kreve inn fellingsavgift for hvert dyr som felles av villrein. Inntektene fra jegeravgiften og fellingsavgiften for villrein tilfaller det statlige viltfondet.

Fylkeskommuner som mottar overføring fra det statlige viltfondet, skal etablere fylkeskommunale viltfond. I kommuner der det er adgang til jakt på elg, hjort eller rådyr, skal det opprettes et kommunalt viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen i kommunen. Kommunen kan fastsette og kreve inn fellingsavgift for hvert dyr som felles av elg, hjort og rådyr, innenfor rammer gitt av Kongen. Inntekter fra fellingsavgiftene tilfaller det kommunale viltfondet.

Kongen kan gi forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond, blant annet om hvilke inntekter som skal eller kan tilfalle viltfondene og hvordan midlene kan disponeres.

Paragrafen samler reglene om forvaltning av det statlige viltfondet, adgangen til å opprette kommunale og fylkeskommunale viltfond og rammer for hvordan fondene kan finansieres i én bestemmelse. BirdLife Norge støtter dette.

§ 8 Adgangen til jakt og fangst

Jakt og fangst av vilt er bare tillatt når det er åpnet for det i lov eller i vedtak med hjemmel i lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate jakt og fangst av vilt, blant annet om hvilke viltarter det er tillatt å jakte på eller drive fangst av, og om til hvilke tider og i hvilke områder det er tillatt med jakt og fangst. Det kan fastsettes ulike tider for jakt og fangst for de enkelte deler av landet. Tidsrammen kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og den kan settes forskjellig avhengig av viltets kjønn og alder. Det kan fastsettes kvoter for jakt og fangst av vilt.

I forskrift etter andre ledd bør det ikke tillates jakt og fangst i hekke- eller yngletiden for vedkommende art.

Kongen kan gi forskrift om å tildele fylkeskommunen og kommunen oppgaver etter andre ledd.

BirdLife Norge mener det er svært viktig å beholde prinsippet om fredning av alt vilt dersom ikke annet kommer frem av lov og forskrift. Vi støtter derfor første ledd, som også er en samkjøring av bestemmelsene i naturmangfoldlovens § 15. Det er nødvendig at andre ledd har en direkte henvisning til § 16 i naturmangfoldloven, som tydeliggjør at *høsting kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd, og artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig*. BirdLife Norge foreslår en direkte henvisning til Rødlista for arter i paragrafen.

I tredje ledd foreslår BirdLife Norge at ordet «skal» benyttes istedenfor «bør», med et tillegg om at det for arter oppført med Høy risiko og Svært høy risiko kan settes andre bestemmelser på grunn av et

overordnet hensyn til økosystem og skadene artene gjør på stedegen fauna. Generelt er prinsippet om hekke- og yngletidsfredning svært sentralt for å ivareta både dyrevelferd og bestander.

Ved å henvise direkte til relevante forvaltningsverktøy, her Rødlista for arter og Fremmedartslista, styrkes bruken av det faglige grunnlaget som bør være styrende også for jaktbestemmelser. Arter på Rødlista for arter har enten små, sårbare bestander eller de er mer vanlige arter i tilbakegang. Dette er arter det ikke er grunnlag for jakt på, og jakt på dem strider direkte med naturmangfoldlovens § 16. Generelt er det nødvendig å sikre at vurdering av «høstbart overskudd» på jaktbare arter blir vitenskapelig begrunnet i et økosystemperspektiv, der også langsiktige bestandsvariasjoner inngår.

Fremmede arter med høy økologisk risiko bør bekjempes aktivt med sikte på utryddelse fra norsk natur, og det er aktuelt å også gjøre uttak i hekke- og yngletiden.

Departementene foreslår i § 8 fjerde ledd at Kongen kan gi forskrift om å tildele fylkeskommunen og kommunen oppgaver etter andre ledd. Utgangspunktet i forslaget til ny lov er at fylkeskommunens og kommunens oppgaver skal tildeles i lov og forskrift, ikke delegeres. BirdLife Norge støtter dette.

Forslag til ny formulering:

§ 8 Adgangen til jakt og fangst

Jakt og fangst av vilt er bare tillatt når det er åpnet for det i lov eller i vedtak med hjemmel i lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate jakt og fangst av vilt, blant annet om hvilke viltarter det er tillatt å jakte på eller drive fangst av, og om til hvilke tider og i hvilke områder det er tillatt med jakt og fangst. Det skal ikke jantes på arter oppført på Rødlista for arter. Det kan fastsettes ulike tider for jakt og fangst for de enkelte deler av landet. Tidsrammen kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og den kan settes forskjellig avhengig av viltets kjønn og alder. Det kan fastsettes kvoter for jakt og fangst av vilt.

I forskrift etter andre ledd skal det ikke tillates jakt og fangst i hekke- eller yngletiden for naturlig tilhørende arter i Norge. For arter med Høy risiko og Svært høy risiko kan det åpnes for jakt og fangst i hekke- og yngletiden for å unngå skader på økosystemene og naturlig tilhørende arter.

Kongen kan gi forskrift om å tildele fylkeskommunen og kommunen oppgaver etter andre ledd.

§ 9 Sanking av egg og dun

Sanking av egg fra fuglearter og sanking av dun fra fuglereir er bare tillatt dersom det er åpnet for det i lov eller i vedtak med hjemmel i lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate sanking av egg fra fuglearter, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes egg fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes. Kongen kan gi forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking av egg.

Kongen kan gi forskrift om å tillate sanking av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes dun fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes.

BirdLife Norge støtter samkjøringen med naturmangfoldlovens § 15 og henvisningen til naturmangfoldlovens § 16, men primært ønsker vi ikke at det skal være lovlig med sanking av fugleegg i Norge. Slik sanking innebærer et radikalt brudd med fuglenes generelle hekketidsfredning, og praktiseringen med tanke på hvilke arter som sankes inn og i hvilket omfang, er det svært liten offentlig kontroll på. Slik sanking vil også ofte føre til omfattende forstyrrelser på andre hekkende fugler. Sanking av dun er en langt mindre inngripende aktivitet og kan tillates ifm. tradisjonell ærfugldrifft eller lignende tilfeller.

Forslag til ny formulering:

§ 9 Sanking av dun

Sanking av dun fra fuglereir er bare tillatt dersom det er åpnet for det i lov eller i vedtak med hjemmel i lov.

Kongen kan gi forskrift om å tillate sanking av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes dun fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes.

§ 10 Lodden (vårjakt på ender) av hensyn til samisk tradisjon og sedvane

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate og regulere lodden (vårjakt på ender) i Kautokeino kommune, blant annet om hvilke arter det er tillatt å jakte på, i hvilke områder og til hvilke tider det kan utøves jakt, kvoter for jakten, vilkår for deltakelse i jakten og plikter ved deltakelse i jakten.

Kongen kan tildele kommunen oppgaver i forskrift etter første ledd.

BirdLife Norge mener forslaget til paragraf må strykes i sin helhet, og at det ikke skal være lov hjemmel til å opprette forskrift eller på andre måter legge til rette for jakt i naturlig tilhørende fugler hekketid. Dette har vi tidligere argumentert sterkt imot gjennom mange år, både i høringer og møter, sist ifm. høring av forslag til forskrift om lodden (vårjakt på ender) i Kautokeino kommune, Finnmark i feb. 2023.

Hovedårsaker til at vårjakta må stanses er:

- Ved utøvelse av vårjakt høster man ikke av et «overskudd» av individer i bestanden av en art, men direkte på produksjonsfuglene. Et «overskudd» er et rent høstfenomen før en naturlig vinterdødelighet reduserer bestanden. Vårjakt er slik sett den jaktformen som har størst fare for å gi negative utslag i bestanden for de artene det jaktes på. Ender er forholdsvis lengelevende arter. Jakt på voksne individer av slike arter medfører at bestandene faller raskere i forhold til arter som lever kortere og får flere unger på vingene. Dette krever ekstra varsomhet, og stiller vårjakta i et enda grellere lys. Vårjakta er effektiv bestandsregulering. Som Klima- og miljødepartementet selv argumenterte med under høringen i 2013 er det individene som overlever vinteren som er de mest tilpasningsdyktige, og på våren skal de gå til hekking for å produsere nye individer som det kan høstes bærekraftig av.

- Vårjakta øker faren for ulovlig jakt, f.eks. på truede gress som tundrasædgås (sårbar, VU), taigasædgås (sterkt truet, EN) og dverggås (kritisk truet, CR). Dverggås er flere ganger påvist rastende i både Tana, Karasjok og Kautokeino under vårtrekket. Det er kjent at det tidligere, og gjentatte ganger, har blitt skutt gress under vårjakta. Vi mener forvaltningen med å tillate vårjakt undergraver handlingsplanen for dverggås og det betydelige arbeidet som er lagt ned i å hindre utryddelse av bestanden.
- Forstyrrelser jakta skaper i hekketiden er meget uheldig og rammer et bredt utvalg av arter i hekketiden, f.eks. havelle (nær truet, NT - svært langvarig bestandsnedgang), sjørørre (sårbar, VU) og bergand (sterkt truet, EN). Finnmark er vår viktigste region for utallige rødlistearter som snøugle, svartand, sjørørre, havelle og brushane, og naturverdiene i området er beviselig store. De negative konsekvensene knyttet til forstyrrelser og stress er betydelige, og 90 prosent av fuglene forlater områdene umiddelbart ved jaktas begynnelse. Jakta går ut over fuglene mulighet til å bygge opp fettreserver før en krevende hekkesesong, der marginene for å lykkes allerede er små. Rapportene viste også at de fleste endene i mai er etablerte i par. De understreker at jakt gir økt stress og energiforbruk, samt endret områdebruk. Skadeskyting er videre generelt et omfattende problem ved jakt, men omfanget i dette området er ukjent.

I høringsnotatet viser departementene til Vitenskapskomiteen for mat og miljø, som er tydelige på at vårjakt medfører moderat til høy risiko for dårligere livskraftighet ved uttak, og at Miljødirektoratet mener dette tilsier at ordningen må avvike.

I høringspapirene henvises det videre utelukkende til Klima- og miljødepartementet (KLD), noe som vi tolker som at det er miljømyndighetene som skal bære ansvaret for dette omfattende bruddet på fredningstidsbestemmelsene. Dette forundrer oss, siden resten av høringsnotatet og høringen i sin helhet, er fremmed av både KLD og Landbruk- og matdepartementet (LMD) i fellesskap. Bakgrunnen for at det er KLD som nevnes spesielt, gjøres ikke rede for.

Det skrives at KLD mener at Loddenrapporten gir en meget god oversikt over den tradisjonelle erfaringsbaserte kunnskapen som finnes om lodden og har tillagt denne stor vekt. Videre: I denne saken er det, på en del områder, motstrid mellom de faglige rådene som baserer seg på vitenskapelig kunnskap og den tradisjonelle, erfaringsbaserte kunnskapen.

Det henvises til ulike internasjonale forpliktelser om urfolk, men det er ikke diskutert hvordan en flytting av vårjakta, som har vært utbredt i et bredere lag av den nordnorske befolkningen i tidligere tiders naturalhusholdning, imøtekommer disse forpliktelsene. Det er ingen som nekter befolkningen i Kautokeino jakt, det handler om å ikke skyte fuglene på «bryllupsreisen».

Det er også helt uakseptabelt at departementene fremstiller saken som om erfaringsbasert kunnskap er en slags parallell virkelighet der kjente naturfaglige og ornitologiske realiteter om fuglenes hekketid og skyting av fuglene om våren, opphører. Det minste vi kan forvente er en innrømmelse av at dette er en ren politisk beslutning drevet frem av sterke pressgrupper som i årevis har boikottet storsamfunnets rammer for jakt, og at jaktinteresser på tvers av alle forvaltningsprinsipp og bestemmelser om yngle- og hekketidsfredninger, trumfer hensynet til naturmangfold.

BirdLife Norge støtter ingen av de to skisserte alternativene.

§ 11 Dager med jakt- og fangstforbud

Jakt og fangst er ikke tillatt fra 24. desember til 31. desember eller på langfredag, påskeaften og første påskedag.

BirdLife Norge støtter en videreføring av dagens bestemmelser. Dette er helt essensielt for allmenn aksept for jakt. Jakt etter jul bør også stanses eller sterkt begrenset med tanke på beskyttelsen av fugler og dyr som forbereder seg til yngling og hekking fra solsnu og utover. Uttak av reproduserende bestand er ikke hensiktsmessig.

Kapittel 4 Jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift mv. og kapittel 5 Utøvelse av jakt og fangst

BirdLife Norge støtter §§ 12-20 slik de står.

§ 21 Jaktvåpen og ammunisjon

BirdLife Norge støtter formuleringene i alternativ 1. Det er viktig at jakt gjøres med tradisjonelle skytevåpen som effektivt avliver viltet.

§ 21 Jaktvåpen og ammunisjon

Til jakt kan det bare brukes skytevåpen med ladning av krutt. Vilkår for erverv av søknadspliktig skytevåpen, våpendeler og ammunisjon til jakt følger av våpenlova § 11.

Bruk av selvsjudd til jakt er forbudt.

Kongen kan gi forskrift om hvilke skytevåpen, våpendeler og hva slags ammunisjon som er tillatt å bruke under jakt.

§ 23 Bruk av synlig lys og særskilte siktemidler

Bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst er forbudt med mindre annet følger av lov eller forskrift. Det samme gjelder bruk av restlysførsterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet etter første ledd og gi nærmere regler om slik bruk, blant annet krav om varsling og rapportering.

BirdLife Norge støtter dette.

§ 24 Bruk av hund og jakthundtrening

Bruk av hund under jakt og jakthundtrening er tillatt med mindre annet følger av lov eller forskrift.

Hundefører må påse at bruken av hund under jakt og jakthundtrening skjer på en aktsom måte og i tråd med aktsomhetskravene i hundeloven §§ 3 og 9.

Regler om sikring av hund, opptak av løs hund, avliving av hund, reaksjoner mot hundeholderen med videre følger av hundeloven.

Kongen kan gi forskrift om

- a. til hvilke tider jakt med hund og jakthundtrening kan foregå*
- b. begrensninger og vilkår for bruk av hund under jakt og for jakthundtrening*
- c. forbud mot bruk av hund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper til jakt og jakthundtrening*
- d. krav til ettersøksekvipasjer og om krav om tilgang til godkjent ettersøkshund*
- e. trening av hund til jakt og for jakthundprøver.*

BirdLife Norge mener en ny lov må slå fast at det ikke er tillatt med hundetrening eller bruk av hund i jakt i den generelle perioden for båndtvang. Hundepøver og slipp av hund er mange steder et stort problem, og vi mener at hensynet til fugler og dyr rett og slett ignoreres. De lovene som skal sikre hensynet til den ville naturen vektlegges ikke. Det er særlig naturmangfoldlovens § 15 som skal sikre dyr og fugler yngle- og hekketid, og sørge for at unødvendig jaging av vilt, unngås. Hundelovens § 6 omhandler reglene for båndtvang.

Forslag til ny formulering:

§ 24 Bruk av hund og jakthundtrening

Bruk av hund under jakt og jakthundtrening er tillatt med mindre annet følger av lov eller forskrift.

Hundefører må påse at bruken av hund under jakt og jakthundtrening skjer på en aktsom måte og i tråd med aktsomhetskravene i hundeloven §§ 3 og 9, samt er innenfor rammene til § 6 (båndtvangbestemmelsene). Naturmangfoldlovens § 15 må legges til grunn for all slipp av hund.

Regler om sikring av hund, opptak av løs hund, avliving av hund, reaksjoner mot hundeholderen med videre følger av hundeloven.

Kongen kan gi forskrift om

- a. til hvilke tider jakt med hund og jakthundtrening kan foregå*
- b. begrensninger og vilkår for bruk av hund under jakt og for jakthundtrening*
- c. forbud mot bruk av hund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper til jakt og jakthundtrening*
- d. krav til ettersøksekvipasjer og om krav om tilgang til godkjent ettersøkshund*
- e. trening av hund til jakt og for jakthundprøver.*

§ 26 Forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy

Det er forbudt under jakt

- a. å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy til forfølgning av vilt eller til avledning av viltets oppmerksomhet fra jegeren*
- b. å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy utenfor vei til lokalisering av vilt*
- c. å bruke fartøy med motor innen en avstand av 2 kilometer fra land, også holmer og skjær.*

Ved ettersøk etter § 19 av påskutt fugl i sjø gjelder ikke forbudet i første ledd bokstav c, forutsatt at fartøyets hastighet ikke overstiger 5 knop. Jegeren har bevisbyrden for lovlig påskyting og skal snarest varsle politiet og kommunen om bruk av motor under ettersøket.

BirdLife Norge er sterkt bekymret for økt motorisert ferdsel i naturen. Det er bra bokstav b. tydelig slår fast at man ikke skal lokalisere vilt ved bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy. Av høringsdokumentene leser vi at drone er omfattet av begrepet luftfartøy, og vi mener derfor forslag til formulering er dekkende.

BirdLife Norge mener det ikke skal være lov å drive med jakt fra motorisert fartøy, heller ikke ute i åpent hav. Dette er en jaktform som bærer preg av sportsjakt, og ikke matauke. Slik jakt øker også sjansen for skadeskyting. Artikkel 8 i Bernkonvensjonen spesifiserer at partene forplikter seg til å motvirke jakt som fører til forstyrrelser i leveområder og ellers kan ha stor påvirkning på bestander. Ved jakt fra båt jakter man på ærfugl (sårbar, VU), svartand (VU) og storskarv (nær truet) og forstyrrer næringsøkende sjøfugler og driver dem vekk fra områdene de søker føde i.

§ 27 Forbud mot bruk av kjemikalier og gift og § 28 Forbud mot avspilling av lokkelyder, nett, lim mv.

BirdLife Norge støtter disse paragrafene, og mener det er svært viktig at all bruk av gift og kjemikalier begrenses til et minimum. Det er også viktig at en ny lov slår fast at det ikke skal jaktes eller fanges ved metoder som ikke er selektive på art. Dette gjelder også kråke- og skjærefeller.

§ 37 Grunneiers enerett til sanking av egg og dun

Grunneier har enerett til å sanke egg fra fuglearter og dun fra fuglereir, med mindre annet følger av lov eller forskrift gitt i medhold av lov. Reglene om grunneiers enerett til jakt og fangst i dette kapittelet gjelder så langt de passer for sanking av egg fra fuglearter og sanking av dun fra fuglereir.

BirdLife Norge er imot sanking av egg.

§ 45 Forbud mot hold av vilt i fangenskap mv., § 46 Oppbevaring og omsetning av fredet vilt og egg og § 47 Eiendomsrett til fallvilt og ulovlig felt vilt mv.

BirdLife Norge støtter disse paragrafene slik de er foreslått.

§ 48 Skuddpremier

En skuddpremieordning kan bare fastsettes for viltarter som har jakttid og som gjør skade. Fastsetting av en skuddpremieordning må godkjennes av kommunen. Kopi av vedtak om skuddpremieordning skal sendes Kongen.

En skuddpremieordning kan ikke fastsettes for gaupe.

BirdLife Norge, Naturvernforbundet, WWF Norge, NOAH og en rekke andre organisasjoner har i lang tid jobbet for at muligheten til å opprette skuddpremier på naturlig tilhørende arter, forkastes. Å se på arter som «nyttedyr» eller «skadedyr» er en gammeldags forestilling. Før mente man at «skadedyr» som ikke hadde noen nytteverdi for mennesker burde fjernes. Dermed ble det innført belønning for å ta livet av slike dyr. Skuddpremieordninger har ingen begrensning og målet er gjerne å drepe så mange individer som mulig. Vi har nå tilstrekkelig kunnskap om hvordan naturen henger sammen til ikke lenger å kategorisere artene som enten nyttige eller unyttige. Det er akseptert at alle arter har en egenverdi, og at alle arter har en plass i økosystemet.

Beskrivelser av ulike arters bestandsnivå bestandsutvikling bygger oftere på subjektive antagelser og forutinntatte oppfatninger enn på vitenskapelig kunnskap, og utsagn som «uvanlig», eller «kunstig høye» bestander har ikke rot i virkeligheten. Ved opprettelse av skuddpremier vektlegges svært sjeldent artenes rolle i økosystemet. Blant annet er kråker ikke fugler som gjør skade, men som er en del av naturens helsevesen og renovasjonsvesen, samt at de er viktig som byttedyr for truede arter som hubro og hønsehauk. Ved å fjerne eller desimere enkelte arter som følge av skuddpremie, vil andre arter kunne øke i antall og forårsake andre utfordringer for landbruksdrift og menneskelig aktivitet.

Der dyr eller fugler utgjør en utfordring for menneskelig aktivitet, må dette møtes med hensiktsmessige og konkrete virkemidler. Vi kan ikke se at departementene rettferdiggjør hvorfor de mener skuddpremier må opprettholdes.

Vi er særdeles bekymret for at kommunene får ansvaret for å opprette skuddpremieordninger. Kommuner er utsatt for sterkt press fra særinteresser, og har ofte verken interesse, kompetanse eller ressurser til å forvalte en slik ordning. De blir også gitt en umulig oppgave når de skal rettferdiggjøre opprettelsen av skuddpremier.

Isolert sett er det positivt at myndighetsnivået avklares i foreslått paragraf, og at staten gis muligheter til å følge med på omfanget av skuddpremier.

BirdLife Norge mener § 48 må strykes i sin helhet.

§ 49 Bestandsregulering under særegne forhold

Kongen kan gi forskrift om å regulere bestander av viltarter som har jakttid dersom det foreligger særegne forhold, blant annet bestemmelser som fraviker loven her eller forskrift i medhold av den. Det kan gis forskrift for en periode på inntil fem år av gangen.

BirdLife Norge mener § 49 må strykes i sin helhet. Det er ingen grunn til å regulere ulike bestander som av naturlige årsaker har økt. Alle grunneiere må ha rett til å nekte jakt på egen eiendom.

§ 50 Merking av levende vilt, innfangning, felling mv. for vitenskapelig eller særlig formål, § 51 Offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse, § 52 Merke- og registreringsplikt, § 54 Bruk av åte til jakt, fangst og felling mv.

BirdLife Norge støtter §§ 50-54 slik de står.

Kjetil Aa. Solbakken

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

KOPI:

Miljødirektoratet
Klima- og miljødepartementet

